

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЙ)

6. Концепція Державної програми реформування залізничного транспорту / розпорядження Кабінету Міністрів України [“Про схвалення Концепції Державної програми реформування залізничного транспорту”] від 27 грудня 2006 р. N 651-р. – К., 2006.
7. Транспортна стратегія України на період до 2020 року / розпорядження Кабінету Міністрів України [“Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року”] від 20 жовтня 2010 р. N 2174-р. – К., 2010.
8. Толокнєв І.В. Залізничний транспорт України в період Першої світової війни (1914 – 1918 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. іст. наук: 07.00.01 “Історія України” / І.В. Толокнєв. – К., 2001. – 19 с.
9. Черепашук А.А. Формування мотивації навчання студентів технічних спеціальностей засобами історіографії: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – “Теорія і методика професійної освіти” / А.А. Черепашук. – Вінниця, 2010. – 20 с.
10. Чухно А.А., Внесок вчених-залізничників у перемогу у великій вітчизняній війні / Чухно А.А. // Історія народного господарства та економічної думки України: зб. наук. праць. – К., 2009. – Частина 1. – С. 5 – 12.
11. Шаригіна О.А. Історія Одеської залізниці (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / О.А. Шаригіна // Українознавство: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. [“Українознавство в системі освіти і науки”]. – К.: НДІ, 2009. – Т. ХХІV. – С. 220 – 229.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2012

УДК 378.147

Оксана Микитюк, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЙ)

У статті досліджуються аспекти використання педагогічних технологій розвитку інтелектуальної культури на уроках трудового навчання (технологій). Проаналізовані методи і форми педагогічних технологій особистісно-орієнтованого навчання на уроках технологій.

Ключові слова: педагогічні технології, інтелектуальна культура, уроки трудового навчання (технологій).

Лит. 8.

Постановка проблеми. Сучасний рівень розвитку економіки, розбудова громадянського суспільства передбачають іншу якість освіти, яка забезпечує підготовку людини до життя у соціумі, побудованому на знаннях, на інтелектуальному багажі. Освіта сьогодні має забезпечити потреби особистості, які забезпечують її повну самореалізацію та адаптацію до життя. Перед людиною постає необхідність постійно поповнювати свої знання, щоб відчувати себе впевнено у сучасному високоінтелектуальному світі. Самореалізація виступає як спосіб життя особистості, формує систему базових цінностей і подає простір для самовизначення самореалізації [1, 2, 3, 4]. Самореалізація людини пов'язана також з необхідністю адаптуватись до умов світу, який змінюється. Освіта у цьому аспекті є синтез навчання і індивідуальної пізнавальної діяльності, виховання і саморозвитку, соціалізації і багажу інтелектуальної культури. Розвиток інтелектуальної

культури учнів старших класів на уроках технологій – це завдання, яке спрямоване на інтелектуальну соціалізацію учнів, в результаті виконання якого відбувається формування інтелектуальної компетентності, інтелектуальної вихованості старшокласників. Згідно новою програмою з технологій (10 – 11 клас рівень стандарту) є вкрай “...актуальною побудова такої моделі навчально-виховного процесу, де першочерговим буде навчання старшокласників адекватно оцінювати нові обставини та самостійно формувати стратегію подолання викликів, які можуть виникати. Найбільший потенціал для подолання даної проблеми серед навчальних предметів має трудове навчання (технології), оскільки успішне розв'язання вищезгаданого завдання можливе за умов активної практичної діяльності учнів, коли їм передається ініціатива у досягненні навчальних цілей” [8].

Враховуючи сучасні тенденції розвитку

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЙ)

технологічної освіти не лише в межах вітчизняного, але й зарубіжного досвіду, програма ставить наступні *завдання*:

- індивідуальний розвиток особистості, розкриття її творчого потенціалу через реалізацію особистісно орієнтованої парадигми навчання;

- розвиток у старшокласників критичного мислення, як засобу саморозвитку, пошуку і застосування знань на практиці, які є спільними для будь-яких видів виробничої діяльності людини;

- оволодіння вміннями практичного використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернет-технологій;

- формування системи компетентностей про перетворюючу діяльність людини, як основи для навчання впродовж життя;

- розширення та систематизація знань про технології і технологічну діяльність як основний засіб перетворювальної діяльності людини;

- виховання свідомої та активної життєвої позиції, готовності до співпраці в групі, відповідальності, вміння обґрунтовано відстоювати власну позицію, що є передумовою підготовки майбутнього громадянина до життя в демократичному суспільстві [8].

Структура базового модуля “Проектна технологія в перетворювальній діяльності людини” включає “Вступ” і шість розділів: “Проектна технологія як складова сучасного виробництва та життєдіяльності людини”, “Інформаційні джерела та інформаційні технології в проєктній діяльності”, “Художнє конструювання об’єктів технологічної діяльності”, “Екологічні і техногенні проблеми в перетворювальній діяльності людини”, “Економічний аналіз проєкту”, “Проектування професійного успіху” [8]. Таким чином, зараз доцільно вести мову про розвиток інтелектуальної культури на уроках предмету технології у 10 – 11 класі.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми сутності взаємозв’язку навчання й розвитку піднімали у своїх працях Л. Заков, Г. Костюк, В. Паламарчук, О. Савченко. Проблеми випереджувального навчання досліджували О. Леонтьєв, Д. Ельконін, В. Давидов, О. Дусавицький та ряд інших [1, 2, 3, 4]. Розглянуті нами педагогічні технології розвитку інтелектуальної культури старшокласників мають ряд особливостей, саме:

- 1) володіють підсилюючим соціалізуючим сенсом технологічного процесу професійного навчання, що дозволить розставити акценти в процесах інтелектуалізації професійної діяльності учнів;

- 2) сублімують в собі моделювання в інтелектуальній діяльності з урахуванням уявлень про ідеальний і реальному образ;

- 3) відображають трактування інтелектуальної культури старшокласників, які обумовлені єдністю процесів розвитку досвіду пізнавальної, комунікативної, творчої, практичної діяльності на уроках технологій.

Склад педагогічних технологій розвитку інтелектуальної культури старшокласників має свою ієрархію, обумовлену послідовністю процесів розвитку в учнів інтелектуальної культури. В етапі формування вторинних ознак (стосовно технологічного досвіду) має значення педагогічна технологія організаційного навчання [7]. Має важливе значення і етап інтеграції ознак, їх проєкції на інтереси і потреби особистого успіху учнів у технологічній діяльності з урахуванням різноманітності інтересів і потреб суспільства (стосовно професійного досвіду, що формується для реалізації в різних соціально-економічних умовах) – педагогічна технологія мотивуючого навчання.

Важливе місце в реалізації технологій мають технологічні знання, когнітивні вміння, світоглядні універсалії культури, що витікають з “технології особистісно орієнтованого навчання”. На них зосереджують увагу учасників освітньої взаємодії, їх формування присвячений дидактичний процес [4].

Реалізація педагогічної технології особистісно орієнтованого навчання на уроках технологій передє обов’язковим комплексом процедур компаративного аналізу.

Ключові поняття розвитку інтелектуальної культури на уроках технологій є наступними – технологічна культура, інтелектуальна культура, її цілі, цінності, вимоги; технологічний світогляд; дотримання правил техніки безпеки. Принципи навчання становлять нерозривне коло – завдання і методи педагогічного управління з завданнями і методами самоуправління пізнавальною діяльністю старшокласників; поєднання соціально-педагогічних новацій і національних соціально-педагогічних традицій, а що важливо – це орієнтація на результат.

Мета статті. Метою нашої статті є дослідження аспектів використання педагогічних технологій розвитку інтелектуальної культури на уроках трудового навчання (технологій).

Виклад основного матеріалу. Освіта XXI століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвивальна, культуротворча домінанта – про це неодноразово наголошується в “Концепції розвитку загальної середньої освіти”. Внутрішнім механізмом реалізації доктрини реформованої освіти та її базової концепції є врахування в навчально-виховному процесі закономірностей взаємозв’язку навчання й розвитку учнів.

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ (ТЕХНОЛОГІЙ)

У становленні особистісної зрілості важливим є період ранньої юності, оскільки саме в цьому віці накопичуються психічні та фізичні резерви, що підводять молоду людину до її генетичної форми в період дорослості. Старшокласник стоїть на порозі самостійного трудового життя, життєтворчості в суспільстві. Психолого-педагогічні дослідження виявляють, що конституціональним у становленні особистості старшокласника є соціальне самовизначення – пріоритетна спрямованість і мотиви діяльності, від змісту та характеру яких залежать успішність навчальної діяльності й подальша життєтворчість.

Принципи розвитку інтелектуальної культури на уроках технологій забезпечують процес засвоєння старшокласниками цілей, цінностей і вимог інтелектуальної культури, перехід на наступний щабель інтелектуально-морального дорослішання – на щабель пробної реалізації отриманих знань, умінь і якостей під час виконання творчих проєктів з обраного напрямку на уроках технологій.

В інструментарій педагогічних технологій входять групи методів: педагогічного управління, екзистенціального натиску, “легких підштовхувань”, транслявання інформації та знань, ознайомлення з нормативними моделями інтелектуальних дій, інтерактивні методи навчання. Методи спрямовані на: розвиток переконань і поглядів учнів технологічного світогляду.

Форми навчання старшокласників: інтерактивні методи навчання, лекція, бесіда, інтелектуально-моральний тренінг, самостійна робота, творчий проєкт, тестування. При реалізації педагогічної технології організаційного навчання в процесі соціально-гуманітарної освіти здійснюється адаптація студента до професії, формується “досвід обміну досвідом” [4, 5].

Повернемося знову до навчальної програми (рівень стандарту) з предмету технології. Структура базового модуля “Проєктна технологія в перетворювальній діяльності людини” включає “Вступ” і шість розділів: “Проєктна технологія як складова сучасного виробництва та життєдіяльності людини”, “Інформаційні джерела та інформаційні технології в проєктній діяльності”, “Художнє конструювання об’єктів технологічної діяльності”, “Екологічні і техногенні проблеми в перетворювальній діяльності людини”, “Економічний аналіз проєкту”, “Проєктування професійного успіху” [8]. Таким чином, саме під час вивчення цих розділів в базовому модулі слід звернути увагу на принципи мотиваційного навчання – індивідуальний підхід при особистісно орієнтованому навчанні, застосування у

навчальному процесі моделей мотивації особи для використання отриманих знань у виборі професії і організації в майбутньому мотивованої професійної діяльності. На уроках технологій (10 – 11 клас) формування інтелектуальної культури старшокласників відбувається з допомогою нижчеперечислених методів:

1. Метод узагальнення – уміння застосувати сформовані вміння узагальнювати різноманітну за джерелом, обсягом, характером, складністю інформацію. Таким чином, старшокласники виконують завдання пророблено-узагальнюючого характеру, установлювати міжпредметні зв’язки в різній навчальній інформації;

2. Метод конкретизації – це уміння творчо застосовувати сформовані вміння конкретизувати для дослідження, розшифровки та застосування різноманітної інформації при виконанні творчих проєктів;

3. Метод доведення. Метод дозволяє активно застосовувати засвоєні види та форми доведення: пряме й непряме, індуктивне й дедуктивне, за аналогією, проблемне, “мозкового штурму”, синектики. Старшокласники беруть участь у доповідях, диспутах, дискусіях, конференціях; уміти відстоювати свої погляди, ставити запитання. Безумовно, сюди слід віднести методи аналізу, методи постановки й розв’язання проблем, метод моделювання, метод прогнозування, метод порівняння і т.д.

Висновки та перспектива подальших досліджень. На сучасному етапі розвитку українського суспільства відбувається реформування системи вищої освіти, що відповідає перспективним світовим тенденціям. Держава потребує висококваліфікованих спеціалістів, здатних до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентноспроможних на ринку праці, тобто фахівців, компетентних у своїй предметній галузі і з багажем інтелектуальної культури.

1. Андрющенко В. *Освіта України 21 століття: головні пріоритети. – Стратегія українського державотворення.* / Андрющенко В., Огнев’юк В. // *Філософсько-політичний та економічний аналіз.* – Київ – Полтава, 2000.

2. Гершунский Б.С. *Образование как религия третьего тысячелетия: гармония и знание веры.* / Гершунский Б.С. – М.: *Пед. общество России*, 2001. – 128 с.

3. Горюва В.И. *Диалог как активный метод обучения в подготовке специалиста* / В.И. Горюва, М.В. Гулакова // *Педагогические нововведения в высшей школе: технологии, методики, опыт.* – Краснодар, 1998.

ІВАН ФРАНКО ПРО РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ РУХІВ, ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ТОВАРИСТВ У ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

4. Григорьева О.В., Литвиненко Н.М. *Современные технологии обучения // Инновации в образовании.* – 2011. – №7. – С. 17 – 23.

5. Гулакова, М.В. *Деловая игра в учебном процессе современного вуза // Сравнительная педагогика и проблемы образования в современном мире.* – М.:, 1999. – 140 с.

6. Кремень В.Г. *Освіта і наука в Україні-*

інноваційні проекти. Стратегія. Реалізація. Результати. / Кремень В.Г. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.

7. Палтишев М.М. *педагогічна майстерність і шляхи її досягнення.* / Палтишев М.М. – К., 2000.

8. *Навчальна програма з предмету технології. Рівень стандарту.* К., 2010. – 16 с.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2012

УДК 821.161.209Фра:061.213(477)

Роман Вишнівський, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри практики англійської мови
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ІВАН ФРАНКО ПРО РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ РУХІВ, ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ТОВАРИСТВ У ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті на основі вивчення й аналізу низки наукових і публіцистичних праць Івана Франка розкрито його ідеї стосовно ролі та значення молодіжних рухів, громадських організацій та товариств у вихованні української молоді. Зосереджено увагу на цілях, завданнях та вимогах, які ставить учений перед громадськими організаціями.

Ключові слова: Іван Франко, молодіжні рухи, громадські організації та товариства, виховання, українська молодь.

Літ. 22.

Постановка проблеми. У сучасних умовах соціального розшарування суспільства, переоцінки цінностей і зміни ідеалів українського суспільства, в обстановці нестабільності й тривоги особливо гостро постає проблема ролі молодіжних рухів, громадських організацій та товариств у вихованні молоді. Адже саме там вона здатна знайти опору, розуміння та підтримку, задовольнити свої інтереси та нахили, реалізувати найважливіші в дитячому та юнацькому віці потреби самовизначення і самореалізації. Особлива значимість громадських організацій визначається тим, що вони допомагають кожному з учасників усвідомлювати себе як особистість. Залучаючи молодь до активної участі в різних заходах, громадські організації безпосередньо впливають на виховання та розвиток молодої людини, де вона отримує практичний досвід, необхідний багаж знань і умінь, стає самостійним, ініціативним, цілеспрямованим і значущим для суспільства соціальним суб'єктом.

Розв'язання освітніх проблем сьогодення загалом і означеного питання зокрема неможливі без опертя на історичний досвід, українські культурно-освітні, народнопедагогічні, народознавчі виховні традиції. У цьому контексті вкрай необхідним є аналіз, вивчення, переосмислення

творчої спадщини філософів, учених, педагогів, культурно-освітніх і громадських діячів минулого, передовсім Івана Франка – однієї з найяскравіших постатей серед видатних діячів просвітницького руху кінця ХІХ – початку ХХ століття. Адже його творча спадщина – невичерпне джерело дослідження для майбутніх поколінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За роки незалежності з'явилося чимало наукових праць дослідників творчості І. Франка, у яких розкрито його погляди на окремі аспекти освіти й виховання молоді, розвитку шкільництва в окреслений період. Так, соціально-педагогічні погляди І. Франка з питань народної освіти й аналізує Т. Логвиненко [4]; думки І. Франка про реформування школи в контексті сучасних завдань розвитку освіти характеризує Н. Захлюпана [3]; на питанні підготовки інтелектуальної еліти в гімназіях Галичини акцентує О. Ткачик [10]; виховання національної свідомості у творчості І. Франка розглядають Л. Асауленко [1], Я. Татарин [9] та ін.; питання національно-освітнього ідеалу І. Франка крізь призму сучасних проблем освіти порушує Л. Рижак [8]; стан освіти Галичини кінця ХІХ ст. як тло для створення І. Франком драми "Учитель" відображає Ю. Маковська [5]; ідеї І. Франка щодо гуманності взаємин між